

Utbildningsinspektion i grundskolan Vattudalsskolan

UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av Vattudalsskolan

Vattudalsskolan	Antal elever
Grundskolan	296
Särskolan	5

Utbildningen vid skolan omfattar grundskolans årskurser 7-9. Skolan är centralt belägen i Strömsund tillsammans med närliggande F-6 skolor och Hjalmar Strömmer gymnasiet.

Skolans byggnader består av tre olika delar. Skolans huvudbyggnad är från 1950-talet. Påbyggnader har gjorts under 60- och 70-talet. Skolan har renoverats i olika etapper och mest utmärkande är entrén med cafeteria och studiehall för skolans elever och personal. För närvarande pågår en ombyggnation av skolans administrativa lokaler.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i spårvisa arbetslag. Det finns fyra spår på skolan A, B, C och D. Totalt finns 14 klasser på skolan.

Förutom dessa klasser finns en liten grupp benämnd "resurscenter" som består av elever med stort stödbehov eller som är mottagna i särskolan. Totalt finns fem särskolemottagna elever vid Vattudalsskolan. Två av de särskolemottagna eleverna har huvuddelen av sin undervisning i ordinarie klass och har en del av sina lektioner i resurscentret. Det finns även elever som ej är mottagna i särskolan men har delar eller hela sin undervisningen i resurscentret.

Cirka 30 procent av eleverna har lång skolväg från mindre kringliggande byar vilket innebär att de åker skolskjuts.

Genomförandet av inspektionen i Vattudalsskolan

Skolverket sände den 27 april 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Vattudalsskolan har bestått av undervisningsråden Anders Nylander och Marie Ivarsson. Besök i Vattudalsskolan påbörjades den 21 september 2004 och avslutades den 23 september.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

Utbildningsinspektionen har fokuserats till årskurserna 7 och 9 samt integrerade sårskolelever och elever som går i resurscentrat.

Formella intervjuer genomfördes med elever, föräldrar, pedagogisk personal, övrig personal, elevvårdsteam samt rektorn. Under besöket fördes också spontana samtal med elever och personal.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Eleverna uppger att de tycker att det råder en bra stämning mellan vuxna och elever på skolan. Elever och vuxna visar varandra respekt. De vuxna lyssnar på eleverna och låter dem vara delaktiga.

Eleverna känner till demokratiska arbetssätt och skolan använder klass- och elevråd som arbetsformer för elevinflytande. Eleverna uppger att det oftast har varit materiella frågor, exempelvis kring planeringen av cafeterian, idrottsredskap under raster och information som varit på dagordning för elevrådet. Rektorn uppger att elever bland annat varit med och påverkat skolans ordningsregler och skickat en skrivelse till Barn- och Utbildningsnämnden angående den dåliga ventilationen.

Eleverna besvarade en enkät våren 2003 som behandlar påverkan, relationer, meningen med skolan och förståelse för skolarbetet. Enkäten visar att en majoritet av skolans elever upplever att de kan påverka hur de lyckas i skolarbetet och att de själva avgör vad de ska lära sig. Enkäten visar också att de flesta elever upplever en mening med skolarbetet och att de förstår varför lärarna arbetar som de gör. Föräldrarna uppger att eleverna känner hög motivation för skolarbetet.

I kvalitetsredovisningen för år 2004 sägs att klassråden har behandlat frågor kring arbete, miljö och social kompetens. I arbetslagens redovisning i juni 2004 sägs att eleverna ges större möjlighet att påverka än tidigare. Det sker främst när eleverna har egen planering (EP). Eleverna har även möjlighet att påverka innehållet i undervisningen vid utvecklingssamtalen. Elevernas möjlighet att påverka skiljer sig åt i olika ämnen. I en del ämnen får de vara med och bestämma om examinationssätt, arbetssätt och i vilken ordning arbetsområden ska studeras. I andra ämnen bestämmer läraren det mesta.

Som ett resultat av skolans jämställdhetsarbete har personalen noterat att allt fler flickor deltar aktivt runt pingisbordet och ute under basketkorgarna.

Eleverna tar ansvar för skolmiljön. I de flesta av skolans lokaler är det rent och snyggt. Klotter eller annan förstörelse förekommer i liten omfattning på toaletter och i korridorer. När det gäller elevernas ansvar för sitt lärande, exempelvis läxor och inlämningsuppgifter klarar de flesta av det.

Kränkningar och mobbning finns i liten omfattning vid skolan och eleverna uppger att de vuxna tar hand om detta när det inträffar. Skolledningen uppger att det finns några elever som de vuxna i skolan försöker ha ett extra öga på. Elevvårdsteamet har inte tagit emot något nytt fall av mobbning hittills under höstterminen 2004. Elever som är mottagna i särskolan accepteras och utgör en naturlig del i skolan. Enligt alla intervjuade så är den nybyggda entrén och studiehallen en plats i skolan där elever och personal träffas. Det har inneburit att eleverna känner en stor trygghet eftersom det alltid finns vuxna tillhands.

Trots den goda stämningen på skolan är inspektörernas intryck att det ändå är relativt vanligt att det förekommer nedsättande tillmälen mellan elever. Detta bekräftas vid elevintervjuer men att det oftast handlar om en skämtsam ton mellan elever eller att det yttras vid konfliktsituationer. Eleverna upplever att det sällan är bråk på skolan och de flesta elever och föräldrar uppger att skolan är trygg. Vid personalintervjuer uppges att bråk, hårt språk och förstörelse har minskat betydligt de senaste åren. Personalen upplever att eleverna är ärliga.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att resultaten inom området normer och värden är goda. Tryggheten och trivseln på skolan är god, liksom respekten för andra. Åtgärder bör vidtas för att förbättra elevernas sociala samspel med språk, ordval och kommentarer.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

En majoritet av eleverna upplever skolan som meningsfull enligt elevenkäten från år 2003. Eleverna säger att skolan är rolig och visar att de har en lust att lära och utvecklas.

Eleverna känner till mål för undervisningen och betygskriterier för ämnen, arbetsområden och prov. Betygskriterier för ämnen finns anslagna i klassrum och betygskriterier för arbetsområden och prov görs kända inför ett arbetsområde. Samtal med eleverna kring mål och betyg sker främst i årskurs 8 och 9.

Vid inspektionstillfället kunde förhållandevis liten dokumentation av elevernas lärande ses i hemklassrum eller på annan plats i skolan. Enligt rektorn på skolan beror det på att elevarbeten i regel tas ned i slutet av terminen och nya hade ännu inte satts upp.

Flertalet elever har goda kunskaper. Meritvärdet för elever i årskurs 9 år 2003 låg på 210,1 och kan jämföras med kommunens medelvärde som är 206,2 och rikets medelvärde som är 205,4. Könsskillnader i meritvärdet uppvisas där flickornas meritvärde låg på 217,0 och pojkarnas på 203,1. Skillnaderna är mindre än i riket som helhet. För elever med utländsk bakgrund var meritvärdet 206,0.

De allra flesta elever har nått målen för grundläggand behörighet till nationellt program i gymnasieskolan. Resultat av de nationella proven i årskurs 9 för läsåret 2003/04 visar att 31 av 78 elever ej uppnått målen i matematik, 7 elever i svenska och 10 elever i engelska. Tre elever deltog ej i matematik, två i svenska och två i engelska. Alla elever har fått godkänt i betyg i matematik, svenska och engelska.

År 2003 saknade 14 procent av eleverna i årskurs 9 ett eller flera betyg. År 2004 saknade 6 procent av eleverna ett eller flera betyg. Nästan alla elever fullföljer utbildningen inom nio år, vilket även gäller för särskoleinskrivna elever.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att resultaten inom området kunskaper är godtagbara. Flertalet elever når goda kunskapsresultat och de upplever undervisningen meningsfull samt känner lust att lära.

Kunskaperna i matematik behöver förbättras. Skolan bör göra en analys av det stora antalet underkända elever på de nationella proven i årskurs 9 i relation till att alla elever har godkända betyg i matematik, svenska och engelska.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Det formella elevinflytandet sker främst via elevrådet. Elevrådet träffas varannan vecka och består av elevrepresentanter från alla klasser. Alla klasser har klassråd med fasta punkter på dagordning. Skolan har utarbetat gemensamma ordningsregler där eleverna har varit delaktiga via elevrådet.

Samverkan med föräldrar sker främst under utvecklingssamtal och vid föräldramöten. Utvecklingssamtal erbjuds minst en gång per termin och föräldramöte erbjuds 1-2 gånger per termin. Vid utvecklingssamtalen redovisas hur elevens lärande och utveckling framskrider. Även frågor av social karaktär diskuteras. Elever och föräldrar har möjlighet att ta upp de saker de själva är angelägna att prata om. Rektorn skriver brev till föräldrarna två gånger per läsår. Alla föräldrar inbjuds till en gratislunch med eleverna en gång per termin.

Föräldraråd genomförs en gång per termin. Föräldrarepresentanter från varje klass och rektorn deltar. Föräldrarådets roll är att fungera som länk mellan sko-

lan och övriga föräldrar i klasserna. Det är ett rådgivande organ där diskussioner kring aktuella frågor kan föras.

Föräldrarna uppger att de känner till att skolan har en lokal arbetsplan och att det finns en skolplan för kommunen. Enligt rektorn har föräldrarådet medverkat i utarbetandet av skolans arbetsplan. Eleverna känner också till den lokala arbetsplanen och kvalitetsredovisningen. Eleverna har deltagit i en enkät som använts som underlag för kvalitetsredovisningen.

Jämställdhetsfrågor tas bland annat upp under elevens val där innehållet varit dans, motion, kost/matlagning, hälsa, teknik för tjejer samt tjej- och killsnack. I årskurs 8 har kuratorn kill- och tjejgrupper som sysslar med samtal, värderingsövningar inriktat på könsskillnader och mannligt/kvinnligt språk. I februari varje år genomförs den så kallade Kärleksveckan med aktiviteter runt ett samlevnads- och kärlekstema. Skolan arbetar även med det egna ämnet Livskunskap där jämställdhetsfrågor ingår. Under PRAO-perioderna försöker skolan uppmuntra eleverna att bryta könsmonster vid val av PRAO-plats.

Under den egna planeringen (EP) får eleverna själva bestämma vad de ska arbeta med. Vad de ska göra under veckan skriver eleverna in i sin planeringsbok.

Handlingsplanen mot mobbning och kränkande behandling tar upp begreppet ”kränkande behandling” men definierar endast mobbning. Handlingsplanen behandlar endast elev–elev perspektivet. Hur skolan arbetar om elever kränks av vuxna behandlas inte. Rektorn uppger att handlingsplanen håller på att omarbetas.

Elever och föräldrar uppger att de känner till att skolan har en handlingsplan mot mobbning men de kan inte redogöra för vad som står i den. Eleverna säger att de vet vad de ska göra ifall de ser någon som blir mobbad eller kränkt. Inspektörernas intryck är att det finns många vuxna som i vardagen arbetar med förebyggande åtgärder mot kränkande behandling.

Kamratstödjare finns i alla klasser och har bland annat till uppgift att identifiera elever som riskerar att hamna utanför. Kamratstödjarna stötts av en fritidsledare och två av skolans mentorer. Kamratstödjarna får utbildning för sitt uppdrag och har träffar varannan vecka.

Skolsköterska finns halvtid på skolan. Hon arbetar måndag, onsdag och fredag. Skolhälsovården erbjuder eleverna hälsokontroll i årskurs 8. Eleverna får även anonymt fylla i ett formulär som behandlar livsstil och hälsa. Information kring hälsoförebyggande arbete ges i samband med sexualundervisningen och undervisningen om droger.

I skolans lokala arbetsplan sägs att skolan har en profil som natur- och friluftsskola. Vid intervjuer sägs att denna profil fått genomslag i hela skolan men att de olika spårens arbete skiljer sig åt både när det gäller omfattning och innehåll i hälsofostran. En del av spåren arbetar tematiskt över längre tid med hälsa, andra gör punktinsatser. Skolan arbetar aktivt med hälsa i ämnena hemkunskap och idrott och hälsa. Eleverna för sin egen träningsdagbok i ämnet idrott och hälsa. Skolan genomför ett antal friluftsdagar och en del spår genomför lägerverksamhet i form av övernattningar på frivillig basis ute i naturen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolan har en god kvalitet på sitt arbete med arbetsmiljö och delaktighet.

Skolan bör förbättra handlingsprogrammet mot kränkande behandling och mobbning och göra det mera känt.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Skolan har lokalt bearbetade kursplaner och kunskapsmål. De följer väl de nationella kursplanerna och kunskapsmålen. Den största delen av lektionstiden finns utlagd i årskurs 9 vid skolan. Det innebär att schemat i årskurs 7 upplevs som luftigt med en många håltimmar.

Organisering av eleverna sker så att varje mentor har 8-12 elever och varje klass består av två mentorsgrupper. Klasserna kan ibland delas i mentorsgrupper men arbetar oftast i helklass.

Skolan har 2-3 så kallade "restdagar" varje läsår. Dessa restdagar används av elever som inte har gjort klart inlämningsuppgifter, blivit godkända på en del prov eller behöver arbeta ikapp. Elever som inte har något att ta igen behöver inte vara i skolan dessa dagar men har en hemuppgift som ska redovisas. Cirka 40 procent av eleverna deltar i undervisningen dessa dagar. De allra flesta eleverna strävar efter att slippa delta i restdagarna.

Den lokala timplanen följer den nationella. Egen planering (EP) ligger vid tre tillfällen per vecka om 3,5 timmar. Ämnet "livskunskap" arbetas med under denna tid. EP-tiden används mestadels till att hinna ikapp i ämnen där eleverna ligger efter, exempelvis matematik och till att göra hemuppgifter. En liten del används till arbetsområden som eleverna själva valt. I en del ämnen får eleverna vara med vid terminsstarten och göra prioriteringar kring hur arbetsområden inom ämnet ska läsas, vilken ordning arbetsområden ska tas och hur examinationen ska gå till.

Eleverna lär sig att utvärdera sitt lärande med hjälp av sin planeringsbok genom att den används som underlag vid elevutvärdering. Den fungerar även som kontaktbok med hemmet. Föräldrarna skriver under när de tagit del av informationen och kan skriva meddelanden till skolan.

Mentorer/lärare kan anmäla ärenden till elevvårdsteamet (EVT) och därefter fördelas ärendena mellan kurator, skolsköterska och studie- och yrkesvägledare (SYV). Vid starten på höstterminen har elevvårdspersonalen börjat delta i "spårträffar". Det vill säga elevvårdsteamet träffar lärare som ingår i arbetslaget i varje spår.

För att upptäcka elever i behov av stöd genomförs klasskonferenser. Inför årskurs 7 träffar klassföreståndare i årskurs 6 rektorn på våren samt mottagande mentorer vid höstterminens start. Diagnoser i matematik, svenska och engelska genomförs vid starten i årskurs 7.

Vid behov hålls elevvårdskonferenser som kan initieras av elevvårdsteamet eller mentorer. Rektorns intention är att alltid delta i elevvårdskonferensen. Ifall det inte går så brukar ersättaren delta. Föräldrarna deltar inte alltid i elevvårdskonferensen men de är delaktiga när åtgärdsprogram upprättas. Åtgärdsprogram upprättas för alla elever som har stödbehov i någon form.

Stöd av speciallärare ges både i klassrummet och enskilt till enskilda elever eller mindre grupper av elever. Rektorn uppmanar speciallärarna att så långt som möjligt ge stödet till elever i klassrummet.

Assistenter arbetar både med elever som behöver stöd i kunskapsinhämtandet och med oroliga elever. En del assistenter arbetar mot hela klasser och har en roll som beskrivs som "dämpande katalysator" det vill säga att vara en person i klassrummet som håller ordning.

För en del elever med stora stödbehov finns en särskild undervisningsgrupp kallad "resurscentret". I gruppen finns totalt nio elever som arbetar med två speciallärare och två assistenter. Alla elever i gruppen har individuella utvecklingsplaner och åtgärdsprogram. Eleverna har tillgång till dator som mest används till att söka fakta och skriva om specialintressen. Särskolemottagna elever finns med i gruppen men också integrerade i ordinarie klass. Föräldrar till dessa elever informeras om rätten till en tioårig grundskoleutbildning men rekommenderas vanligen inte att nyttja den.

Vid inspektionstillfället arbetade eleverna oftast enskilt eller i par. De säger att även grupparbeten som förekommer. Trots att skolan satsat på kompetensutveckling kring tematiskt arbete och helhetssyn på lärande fann inspektörerna få exempel på detta vid skolan. Temaarbeten där flera olika lärare samarbetar med undervisningen kring ett tema förekommer i mycket liten omfattning. Ibland används tematiskt arbetssätt när den undervisande läraren har ansvar för de ämnen som ingår i temat. I en del av ämnena kan eleverna vara med och påverka vilket arbetssätt de ska använda. Olika lärare skiljer sig åt i att låta elevernas synpunkter styra arbetssättet.

Skolan har deltagit i Skolverkets dialogprojekt under 2003/04. Enligt utvärderingen anser lärarna att elevernas delaktighet har ökats och att lärarna har utvecklat sina kunskaper kring skapandet av lärande miljöer för eleverna.

Eleverna upplever att nivån på undervisningen och kraven på eleverna är rimliga och att de ökar ju äldre de blir.

Eleverna uppger att pojkar och flickor i stort sett behandlas likvärdigt. I årskurs 8 har kuratorn kill- och tjejgrupper som sysslar med samtal, värderingsövningar inriktat på könsskillnader och manligt/kvinnligt språk.

Skolan har under läsåret 2003/04 deltagit i läsa-skriva-räkna projektet. Syftet har varit att öka elevernas färdigheter inom dessa områden.

Elevernas kunskapsutveckling bedöms både utifrån skriftlig- och muntlig redovisning. Den skriftliga redovisningen består oftast av prov eller inlämningsuppgifter. Betygsättning av elevernas resultat på enskilda prov och inlämningsuppgifter görs vid skolan och den skriftliga redovisningen har den största betydelsen för att ett visst betyg ska sättas. Ifall en elev inte blir godkänd på ett prov eller lämnat in en uppgift för sent ges aldrig mer än godkänd som betyg.

I biologi är betygsriterier kopplade till sidor i läromedlet. I svenska har lärarna resonerat ihop sig vilka lokalt nedbrutna betygsriterier som ska gälla för svenskämnet. I samhällsorienterande ämnen finns lokala betygsriterier för årskurs 7 utarbetade.

De flesta av de intervjuade eleverna upplever betygen som någorlunda rättvisa, dock framkommer synpunkten att uppförande, ordning och närvaro på lektionerna kan påverka vilket betyg som sätts. Enligt rektorn är situationen likartad på de flesta av kommunens 7-9 skolor och därför har två dagar avsatts för diskussion kring betygsriterier under vecka 45 för hela kommunen. Betygssamtal erbjuds ej rutinmässigt men vid önskemål från eleverna förs betygsamtal.

PRAO genomförs med en vecka varje år i alla tre årskurser. Målet är att varje elev ska kunna ordna sin egen PRAO-plats. De som inte lyckas får hjälp av studie- och yrkesvägledaren. Skolans intention är att eleverna ska få pröva olika typer av yrken och att valet av PRAO-plats inte ska vara könsstyrt.

Skolan samarbetar med andra myndigheter, exempelvis finns en kontaktperson inom socialtjänsten som skolan kan samtala med kring barn som far illa. Polisen deltar i skolans trafikundervisning och antimobbningsarbete.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Vattudalsskolans pedagogiska verksamhet håller en godtagbar kvalitet.

För att ge eleverna en helhetssyn på lärandet kan det tematiska arbetet utökas.

För att säkerställa likvärdig betygssättning bör skolan utarbeta gemensamma betygsriterier samt föra en diskussion om bedömning och betygssättning.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskilds rättsäkerhet.

Rektorsområdet leds av en rektor. Till sin hjälp har rektorn en person som benämns "ersättare". Denne arbetar halvtid med arbetsuppgifter av skolövergripande karaktär, exempelvis vikarieanskaffning, beställningar av läromedel och lokalbokningar. Ersättaren deltar i elevvårdskonferenser när rektorn är borta.

Rektorn har det övergripande ledningsansvaret för den pedagogiska utvecklingen på skolan. Som exempel kan nämnas att skolan organiserat lärarna i arbetslag som arbetar i så kallade vertikala spår, det vill säga ett arbetslag ansvarar för alla a-klasser och ett annat ansvarar för b-klasserna och så vidare. Även kompetensutveckling inom tematiska studier och helhetssyn har varit ett prioriterat område för rektorn.

Arbetslagen på skolan träffas vid två till tre tillfällen varje vecka. Rektorn och ersättaren träffar varje arbetslag varannan vecka. Rektorn är känd av eleverna och har stort förtroende bland personal och elever. Personalen anser dock att rektorn har ett allt för stort arbetsområde för att kunna fungera som den pedagogiska ledare de önskar. De anser ändå att rektorn är förtrogen med verksamheten och har god detaljkunskap om enskilda elevers situation på skolan.

Som grund för skolans kvalitetsredovisning finns de utvärderingar som skolan genomför i juni varje år. Kvalitetsredovisningen beskriver mål och de processer skolan arbetar med. I viss mån redovisas även resultat.

Lokala mål finns angivna i den lokala arbetsplanen. Flera av målen är inte konkretiseringar av de nationella målen utan snarare omskrivningar av de nationella målen. Lärarna uppger att det oftast är deras erfarenhet som styr planering av undervisning och att den lokala arbetsplanen mest är en information till föräldrar och andra intressenter. Även rektorn säger att den lokala arbetsplanen och kvalitetsredovisningen har begränsad styrförmåga på planeringen av undervisningen. Arbetsinsats och kostnader för tryckning av den lokala arbetsplanen har gjort att skrivningarna hållits så allmängiltiga att skolan inte ska behöva skriva om dem varje år.

Betygskataloger förs och förvaras på ett rättssäkert sätt.

Skolans rutiner innebär att elevvårdsteamet - där rektorn ingår - kan placera en elev i resurscentret. Resurscentret är att betrakta som en särskild undervisningsgrupp. Rektorn söker tillstånd från Barn- och utbildningsnämnden om att placera eleven i resurscentret då delegation för detta saknas. Beslutet förarbetas i elevvårdsteamet och vid elevvårdskonferensen samt förankras alltid med föräldrarna. Enligt förvaltningschefen tar ej Barn och utbildningsnämnden några sådana beslut. De protokollförs alltså inte vid nämndens sammanträden och besvärshänvisning till berörda blir aldrig aktuell.

För närvarande finns tio elever med anpassad studiegång. Beslut om detta har fattats av Barn- och utbildningsnämnden.

Klagomål framförs vanligen till berörd lärare eller mentor. Därefter går man vidare med synpunkter till rektorn. Nästa steg är att kontakta förvaltningschefen eller nämnden.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Vattudalsskolan håller en godtagbar kvalitet när det gäller styrning och ledning.

Ett förbättringsområde är att utarbeta skolans arbetsplan och kvalitetsredovisning så att de blir konkreta underlag för utvärdering och planering av den pedagogiska verksamheten.

Beslut om att placera en elev i särskild undervisningsgrupp tas ej på formellt korrekt sätt.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Som språkval erbjuds tyska, franska, spanska, teckenspråk samt svenska/engelska. Vid besöket framkom att de flesta som väljer svenska/engelska i första läget är elever med relativt stort stödbehov. Efterhand som kurserna pågår i andra språkval hoppar en del elever av dessa språk och väljer svenska/engelska istället. Detta innebär att det blir stor spännvidd på elevernas kunskaper i den grupp där undervisning i svenska/engelska ges.

I elevens val finns ett stort antal valbara kurser, totalt 17 under höstterminen 2004. Kurserna genomförs under tre sammanhållna dagar varje termin. Innan kursutbudet presenteras får eleverna komma in med önskemål vilka kurser de skulle vilja fanns. Kurserna är fördjupningar eller breddningar av skolans ämnen.

Enligt rektorn erbjuds undervisning i modersmål och handledning på modersmål till elever med annat modersmål än svenska. Det kan dock vara svårt att rekrytera lärare med kunskaper i vissa språk. I skolans närområde finns två F-6 skolor och en gymnasieskola. Även där finns elever med annat modersmål än svenska. En viss samordning av modersmålsundervisning sker mellan skolorna. Elever som läser svenska som andraspråk finns på skolan.

Enligt rektorn säkerställs den garanterade undervisningstiden eftersom lokala timplaner har utarbetats för Vattudalsskolan och kringliggande F-6 skolor. Då de så kallade "restdagarna" utgör 2-3 dagar av de 178 skoldagarna, innebär det att alla elever inte går 178 dagar i skolan.

I den lokala arbetsplanen skrivs att skolan är en "Natur- och friluftsskola". Det avspeglar sig bland annat i att skolan genomför övernattningar som är frivilliga. Skolan genomför även en årlig skidresa till Bydalen. De elever som saknar skidutrustning har möjlighet att hyra skidor eller snowboard för 180-200 kronor. Kostnadsfria alternativ till skidresan erbjuds eleverna.

Varje år får eleverna en viss mängd förbrukningsmaterial som pennor, sudd, linjal att använda. Om detta tar slut får eleverna köpa förbrukningsmaterial av skolan allt eftersom de behöver till en relativt liten kostnad. Enligt rektorn är

det vid ytterst få tillfällen det inträffar att eleverna måste köpa förbrukningsmaterial. Om någon elev eller förälder skall vägra att betala så skulle skolan ändå se till att eleven har tillgång till den utrustning som krävs för att man ska kunna tillägna sig undervisningen.

Från skolans budget avsätts 10 000 kronor för att reparera förstörelse som ej går att härleda till någon person. Överskottet vid läsårets slut används till avslutningsfesten för årskurs 9. Syftet med detta är att stävja vandalisering. Enligt personalen förekommer väldigt liten förstörelse så det mesta av pengarna används till avslutningsfesten.

I matsalen vid Vattudalsskolan serveras även elever från Hedenvindsskolan skollunch. Köket är tillagningskök för leverans av mat till andra skolor och till äldreomsorgen i Strömsund. Klagomål framförs av eleverna mot matens variation och kvalitet. Skolans elever erbjuds att köpa frukost i skolans cafeteria för fem kronor.

En del av skolans elever åker skolskjuts. Enligt intervjuade elever och föräldrar fungerar detta bra med rimliga väntetider för eleverna.

Skolans lokaler är byggda i två plan med tillgång till hiss mellan våningarna. Handikappramper finns vid alla ingångar. Skolans alla delar kan nås av rörelsehindrade elever. Vid inspektörernas besök finns ingen elev med rörelsehinder vid skolan. Det finns inga elever inom skolans upptagningsområde som fullgör skolplikt på annat sätt.

Vid föräldrantervjuerna sägs att information om språkval, val till gymnasiet med mera varit bra. Dock framförs önskemål om att skolan skulle ge mer information om hemläxor, idrottskläder och liknande än den som ges via elevernas planeringsbok.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att tillgången till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning är god.

Skolans sätt att organisera de så kallade "restdagarna" är inte förenligt med författningarnas krav. Läsåret skall ha minst 178 skoldagar för alla elever.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Skolans personal består av 55 personer som arbetar som lärare, assistenter och övrig personal samt en rektor. En person arbetar heltid med administrativa göromål. Lärartätheten under läsåret 2003/04 var 9,8 lärare per 100 elever för alla lärare. En jämförande siffra för riket som helhet år 2003 är 7,9 lärare per 100 elever. Besisningspersonal, vaktmästare och städpersonal tillhör tekniska kontoret.

Vid lektionsbesök under inspektionstillfället fanns alltid en lärare och ytterligare en vuxen i klassen. Vid en del lektioner fanns två lärare närvarande. Cirka 90 procent av lärarna har formell behörighet för den undervisning de i praktiken ansvarar för. Ej behöriga lärare finns i svenska, i språkval, i trä- och metallslöjd och inom stödundervisning. Vid inspektionen framkom önskemål om att skolan skulle öka antalet behöriga lärare. Önskemål framkom även att personal som saknar formell kompetens borde få fortbildning för den undervisning de ansvarar för. Enligt rektorn så försöker skolan rekrytera personal med rätt behörighet men har inte lyckats. Inga speciella insatser med individuell kompetensutveckling har gjorts för att den befintliga personalen ska få formell behörighet. Vid elevintervjuer sägs att skolan i stort sett har duktiga lärare som så gott som alltid är tillgängliga. Personalen säger att det alltid finns resurser att sätta in för barn i behov av stöd. Rektorn upplever att de har goda förutsättningar att ge eleverna den utbildning de har rätt till.

I kvalitetsredovisningen för 2004 anges att kompetensutveckling som direkt omsätts till att komma elever/personal till del prioriteras. Tre teman har genomsyrat kompetensutvecklingsdagarna under läsåret. Det är elevinflytande, delaktighet och ansvar, kontinuerlig föräldramedverkan och aktivt föräldraansvar samt lärstilar-inlärningsstilar-lärarstilar. Av skolans sexton kompetensutvecklingsdagar förfogar arbetsgivaren över åtta, arbetslagen över sex och varje enskild lärare över två dagar. Personalen är nöjd med den kompetensutveckling som givits.

Kompetensutveckling för läsåret 2003/04 har varit ämnesövergripande, tematiskt arbete med helhetssyn på lärandet. Bland annat har skolan gett personalen möjlighet att "spegla" sitt arbete med andra skolor genom att avsätta två dagar i oktober 2003 för ämnesövergripande arbete kring kunskapssyn och betygskriterier.

Läromedel och annat undervisningsmateriel är tidsenliga och i acceptabelt skick. Personalen säger att de upplever tillgången på material som god. Läromedel anpassade för barn med rätt till specialpedagogiskt stöd finns i tillräcklig omfattning och är av bra kvalitet.

Datorer finns främst i en gemensam datorsal i anslutning till skolans entré och studiehall. I en del av klassrummen finns enstaka datorer. Datorerna kvalitet och kapacitet är godtagbar men nätverksuppkopplingar till skrivare med mera har skolan haft bekymmer med. En av skolans assistenter har goda datorkunskaper och kan ordna en del fel och brister. För övrigt finns tillgång till IT-stöd från kommunen centralt. Inspektörernas intryck är att det fanns förhållandevis få elevdatorer på skolan medan lärarna upplevde att det var tillräckligt många.

Skolans klassrum är renoverade i olika omgångar och de flesta är i gott skick. Lektionssalarna är relativt kala och få elevarbeten finns uppsatta trots att klasserna har egna hemklassrum. Ett undantag är resurscentrets lektionssal. Salar för naturorienterande ämnen, slöjd, musik, hemkunskap och idrott finns.

Eleverna vid skolan upplever att skolgården inte stimulerar till uteaktiviteter. Gården består av ojämna asfaltytor, en kulle med bänkar och buskage och två basketkorgar. Ett förslag för att förbättra skolgården finns framarbetat sedan ett antal år tillbaka.

Idrottsundervisningen sker dels i Hjalmar Strömmergymnasiets idrottshall och dels i skolans egen gymnastiksal. Bad sker varannan vecka. Även Kommunbiblioteket finns i Hjalmar Strömmergymnasiet.

Kuratorn på skolan har även ansvar för andra skolor inom kommunen. Skolpsykolog saknas både på skolan och i kommunen, men tjänsten kan vid behov köpas från Östersunds kommun.

Klagomål angående ventilationen har framförts till Barn- och utbildningsnämnden i kommunen. Dock har tillräckliga åtgärder ännu inte vidtagits för att komma tillrätta med problemet. Skolan är byggd så att det till varje klassrum ska finnas grupprum. I dagsläget håller skolan på att renoveras vilket innebär att tillgången på grupprum och lärararbetsplatser är ytterst begränsad. Enligt rektorn kommer tillgången på grupprum efter renoveringen tyvärr inte motsvara skolans behov. Renoveringen beräknas bli klar under hösten 2004.

Eventuella intäkter från cafeterian går tillbaka till eleverna i form av inköp av spel, böcker, pingisracketar, bandyklubbor med mera.

Resursfördelning sker efter att överlämnandekonferenser inför årskurs 7 har hållits. Där kan rektorn få information som är viktig för att resursfördelningen kan ske på ett optimalt sätt. I vilken mån resultaten i kvalitetsredovisningen påverkar resursfördelningen är osäkert eftersom det är så få konkreta resultat som redovisas. Förslag till resursfördelning lyfts under personalkonferenser och vid möten där fackliga representanter deltar.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans resurser är goda. Ventilationen i delar av skolans lokaler, tillgången till grupprum och utemiljön bör förbättras.

Den formella kompetensen hos delar av personalen bör förbättras. Tillgång till skolpsykolog bör förbättras.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Vattudalsskolan inom de flesta områden är av god kvalitet. Eleverna trivs, är trygga i skolan och har inflytande på undervisningen. Kunskapsmålen är kända bland elever och föräldrar. Flertalet elever uppnår goda kunskapsresultat.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- åtgärder för elevernas sociala samspel med språk, ordval och kommentarer,
- resultaten på de nationella proven, speciellt i matematik. Skolan bör göra en analys av resultaten på nivåproven i årskurs 9 i relation till att alla elever har fått godkända betyg i matematik, svenska och engelska,
- handlingsplanen mot kränkande behandling bör omarbetas så att den bättre motsvarar författningarnas krav,
- säkerställa att en likvärdig betygssättning sker och utarbeta gemensamma betygsriterier,

- arbetet med kvalitetsredovisningen och den lokala arbetsplanen så att de blir konkreta underlag för personalens utvärdering och planering av den pedagogiska verksamheten,
- inom och utomhusmiljön bör förbättras så att tillgången på grupprum, bra ventilation och en inspirerande utemiljö finns att tillgå,
- den formella kompetensen hos delar av personalen bör förbättras samt
- tillgång till skolpsykolog bör förbättras.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Läsåret skall ha minst 178 skoldagar för alla elever. (4 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Beslut om att placera en elev i särskild undervisningsgrupp tas ej på formellt korrekt sätt. (5 kap. 5 § grundskoleförordningen).

Datum

Ort

2005-03-21

Umeå

Anders Nylander

Marie Ivarsson